ET SJÆLDENT LIVSFORLØB, DER FØRTE TIL ET GODT BARNDOMSHJEM

af: Erling Stubager Sørensen

Marts 1978

ET SJÆLDENT LIVSLØB, DER FØRTE TIL ET GODT BARNDOMSHJEM.

Elna og Axel Sørensen

INDLEDNING

Den periode som jeg her vil beskrive drejer sig om tiden fra 1914 (fars og mors bryllupsår) til fars død og jordfærd i 1965.

Når jeg betegner tiden, som et sjældent livsforløb skyldes det flere forhold:

1. Far mistede mor tidligt og to mostre tråte istedet, og sammen med far skabte vort hjem.
2. At vi fem søskende blev født 4 forskellige steder med andre ord har jeg haft ligeså mange barndomshjem.

I indledningen vil jeg også gerne nævne hvordan far og mor fandt hinanden.

De var begge to den yngste i deres barndomshjem, der var landbohjem. Mor var født den lo april 189o på Stubagerhus Hulby ved Korsør, hvor hendes far, Mads Stubager Larsen havde et mindre landbohjem. Bedstefar har jeg kendt, han var en dygtig landmand, men også udadtil anerkendt for sin indsats bl.a. på friskolens område. Bedstemor har jeg aldrig kendt.

Far var født den 2 februar 1888 i Havrebjerg nord for Slagelse. Senere flyttede familien til Christiansgård i Løve lidt længere fra Slagelse. Her voksede far op og begyndte sin uddannelse som landmand. Far ville gerne langt omkring, han havde plads både i Salling i Jylland og på Vestfyn. De vestfynske landmænd havde godt kvæg og far, der allerede på dette tidspunkt havde handelsblod i årene, skulle bl.a. skaffe nogle tyrkalve til hans svover, gårdejer Dines Larsen, Løve, hvilket medførte flere besøg samme sted.

Her havde mor plads i husholdningen. Hun havde fået pladsen hos Onkel Dines pga. flere forhold bl.a. at Onkel Dines lagde stor vægt på hvordan en skriftelig ansøgning var formuleret og om den var korrekt skrevet. Mor var meget dygtig til dansk, hvilket altså var et plus, men også hendes andre kvalifikationer var der ikke noget at udsætte på.

Far og mor syntes godt om hinanden, hvilket førte til endnu flere besøg i Løve og det var gensidigt i mors hjem. Bryllupet blev fastsat til den 31 marst 1914. Efter signe et stort bryllup efter gammel bondeskik.

Mor, Erling og far
Gammelrand

FORSKELLIGE INDTRYK OG FORHOLD FRA TIDEN EFTER 1914

Efter bryllupet boede mor og far kort tid i Hejninge vest for Slagelse. Dernæst købte de gård i Vedbynørre Sorterup- Ottestrup sogn øst for Slagelse. Som den ældste fødtes jeg her. Far og mor ønskede noget nyt at arbejde med og flyttede derfor til Gammelrand ved Svebølle. Jorden her var noget stenrig og af ringere bonitet. Den egnede sig bedst til kartoffeldyrkning. Her fødtes lille Ingrid og Gerhard. Lille Ingrid døde kort tid efter fødslen. Far solgte ret hurtigt Gammelrand og en kort tid bosatte de sig på Løvegade i Slagelse, hvor far ernærede sig som handelsmand. Her fødtes Asta. Men hurtigt skiftede de bopæl igen, idet far mente man kunne købe en god gård ret billigt i Sønderjylland. Pga. 1. verdenskrigs afslutning var priserne lavere dernede. Derfor tog far derned lige efter krigens afslutning og købte gård i Bodum ved Løjt Kirkeby, 7 km nord for Åbenrå. Familien flyttede altså hertil inden genforeningen til gammel Danmark. Her fødtes Vagn således at søskende flokken blev på 4.

Så vidt jeg har fået fortalt, var der altid et godt forhold imellem far og mor og i fællesskab besluttede de de mange forandringer og flytninger. Far kunne måske ikke helt gennemskue hvor meget mor kunne tåle af manuelt arbejde. Pga. hendes begyndende sygdom, Den spanske syge el. T.B. bukkede hun under allerede 8mdr. efter Vagns fødsel.

Bag på billedet, der er et brevkort, står der :

""Kære alle
Da Krestine denne gang har skrevet vil jeg blot sende en hilsen, det går nu lidt bedre med helbredet igen og jeg håber det vil blive ved at gå fremad nu. Jeg sender jer disse to billeder kan i kende de to drenge der står med vogn og skovl, nu kan Moster Marie da få og se hvordan vort hjem ser ud hernede i det sønderjyske.
Ja, ellers har jeg ikke noget at meddele ud over at jeg snart gerne kunne lide Krestine kom hjem, hun har jo ingen ro og hvile her hos os så vil jeg sige mange tak dersom Anna må og har lyst at komme en lille tid. Hermed kærlighilsen til jer alle tre Eders Elna

Hils Marie
Jeg havde brev fra hende forleden ""

Mine erindringer fra Bodum er ganske få, 3 ting vil jeg nævne, for det første at jeg så Christian den lo. ved hans ankomst til Åbenrå. Dernæst at jeg var med på besøg sammen med far på Kolding sygehus, hvor jeg så mor for sidste gang. I min erindring husker jeg også den aften far kom ind og fortalte at mor var død. Under mors sygdom og også efter kom moster Stine og passede os; senere kom moster Anna også til hjælp. Men familien besluttede nu at bryde op i Sønderjylland og rejste tilbage til Sjælland. Her havde far fundet en forpagtergård, der ejedes af en vognmand i Næstved.

Ungdomsbillede
af Moster Anna

Moster Stine

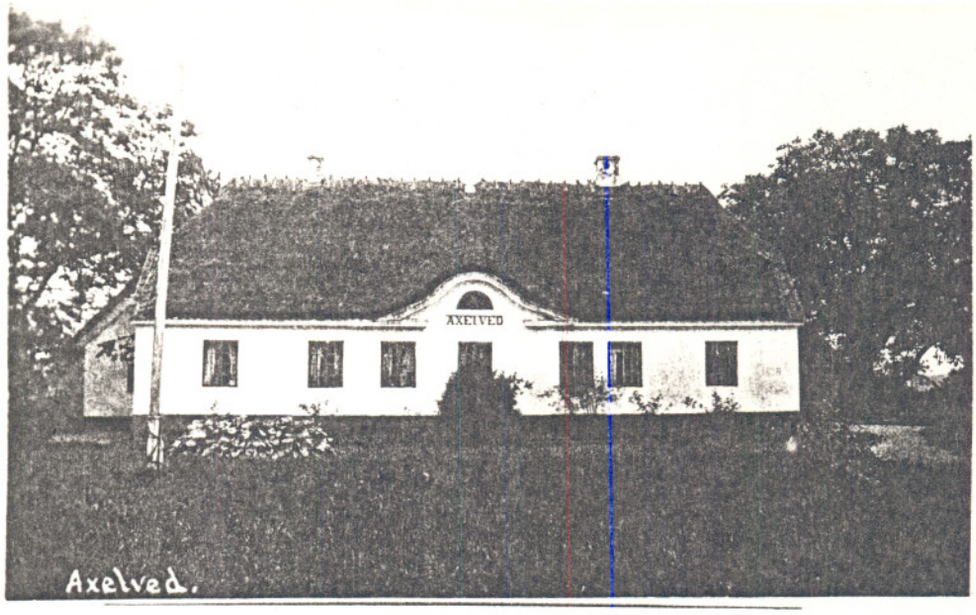

Vagn, Asta,
Gerhard og Erling

AXELVED VAR VORES FØRSTE RIGTIGE BARNDOMSHJEM

Gården hed Axelved beliggende ved hovedvej 1 i nærheden af Rønnede. Den havde smukke ældre bygninger og var placeret på et naturskønt sted, hvor der også var god tumleplads for os 4 søskende. Her begyndte vi vores første skolegang i Stavnstrup skole, først 3 år i forskolen (pogeskolen). Vi havde en dygtig og afholdt lærerinde frk. Lund, der gav os de første kundskaber. I hovedskolen gik man de sidste 4 år af sin skolegang. Jeg nåede at gå der 3 år inden vi flyttede. Her var det lærer Peter Madsn, der regerede. Han var mere af den gammeldags type, hvor alt skulle læres på remse og udenad, hvilket just ikke altid gav den største lyst til arbejdet.

Jorden på Axelved var ikke den bedste, lidt kold og forårsarbejdet kunne derfor ikke begynde så tidligt. Udbyttet og afkastet kunne også ønskes bedre. Derfor fik far økonomiske vanskeligheder. Desforuden var far blevet syg, fik ofte besvimelses-anfald. Desværre ramtes han af et af disse anfald på toppen af en kornstak et hæs, som far iøvrigt var en mester i at bygge rigtigt op. Far faldt ned og slog sig. Som en følge heraf blev han indlagt på rigshospitalet, hvor de skulle prøve at finde ud af hvad hans anfald kom af og om de kunne hjælpe ham. Dette kunne de imidlertid ikke.

Mens vi boede på Axelved havde vi også besøg af bedstemor nogle gange. Moster Stine og hende kunne tale sammen og havde megen glæde af hinanden, ligesom vi børn også så op til bedstemor.

Forholdet mellem mine to mostre og far gik til daglig normalt altid godt. Men pga. de økonomiske vanskeligheder, hvor far måske disponerede lidt forkert, kunne de godt skændes om tingene. Det var altid efter at vi var kommet i seng, men som den ældste var jeg undertiden vågen og hørte det og kendte derfor lidt til forholdene.

Foruden sin landmandsgerning på Axelved havde far også tillidsposter, han sad i Everdrup sogneråd var aktiv inden for mejeriet. Desuden tærskede far gennem de fleste år på Axelved korn for andre landmænd. Han begyndte med lokomobil senere gik han over til traktordrift. Alt dette medførte meget ekstra arbejde for far.

Sidste jul på Axelved 1927 husker jeg tydeligt, vi fik godt nok vores julegaver, som vi plejede, men mange ting måtte spares, derfor det var til særlig opmuntring og glæde at vi fik tilsendt en julepakke fra fars familie i København. Da økonomien ikke blev bedre på Axelved besluttedes at afbryde forpagtningen og finde noget nyt.

For en kort tid kom vi til at bo hos morbror og tante Marie (Marie og Peder Stubager). Stubagerhus Hulby ved Korsør. De var meget hjælpsomme og vi har meget at sige dem tak for. Her gik vi i Lilleegede friskole, hvor frk. Guldbrandsen og Holger Elkjær var lærerer. Det var en friere skolegang, der tiltalte mig meget og jeg føler også at jeg fik betydelig større udbytte her end tidligere.

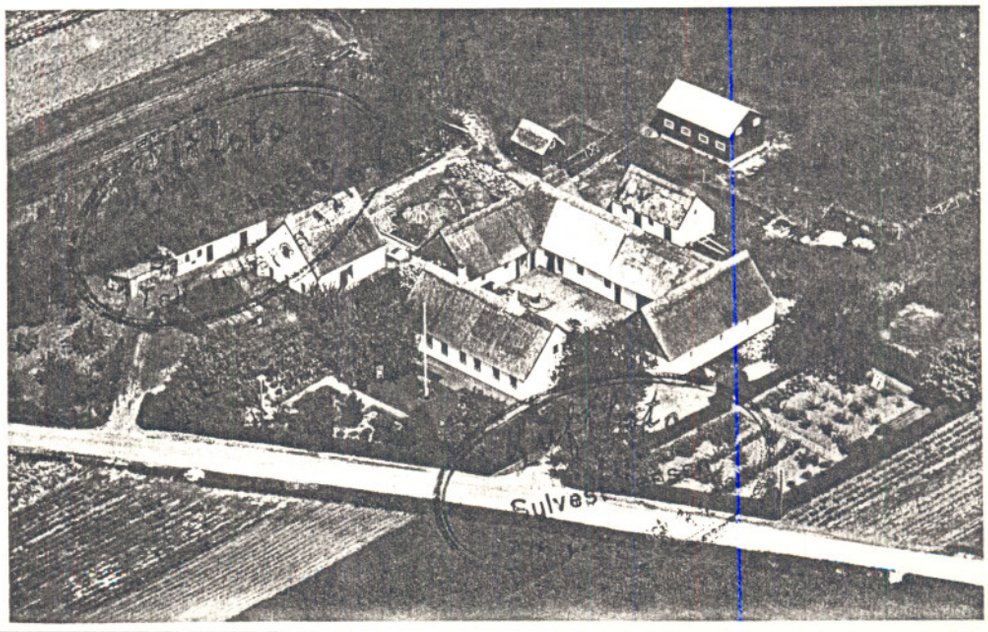

Det gamle Stenmosegård set fra luften

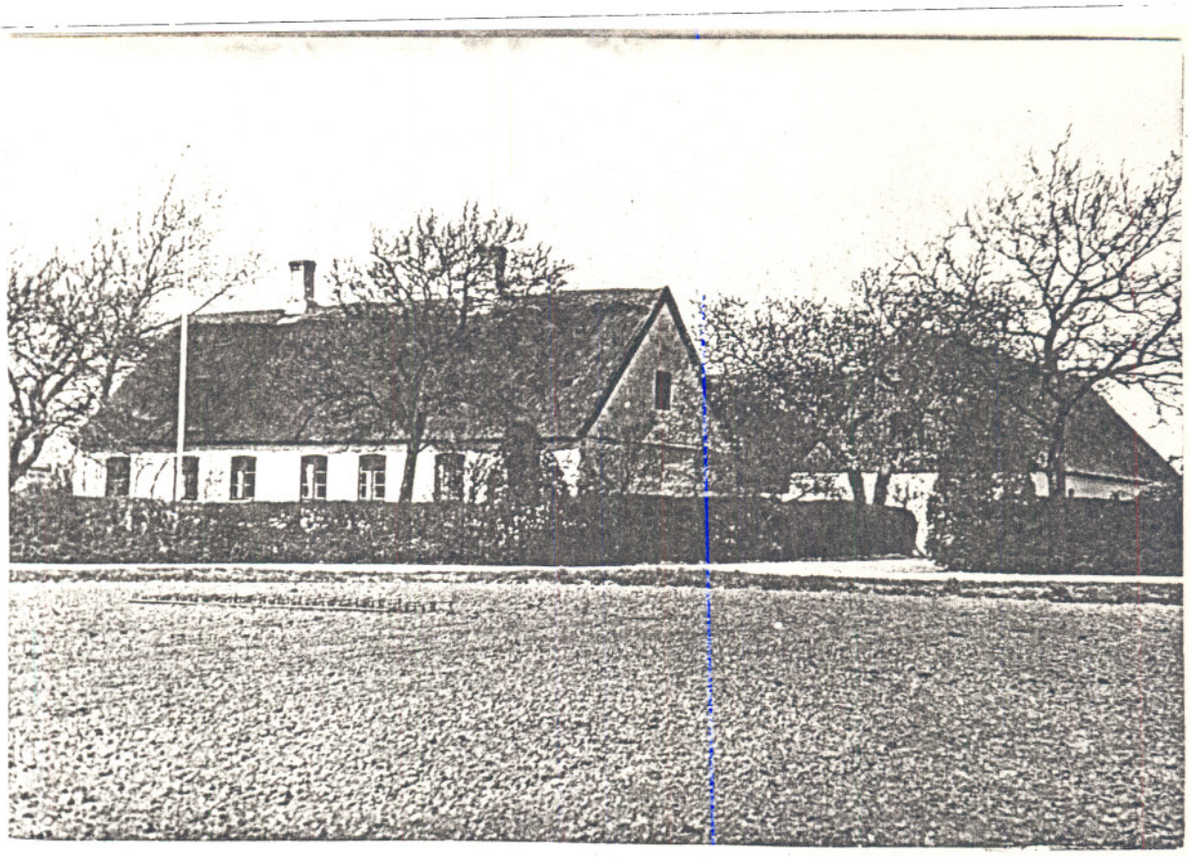

STENMOSEGÅRD, VORT ANDET EGENTLIGE BARNDOMSHJEM

Ret hurtigt besluttede familien sig til at købe en ny gård. Det var moster Anna og moster Stine, der 1. marts 1928 købte for deres opsparede penge og far blev forpagter. Gården hed Stenmosegård og lå Ormslevmark ved Korsør. På sin bakketop har den en fin beliggenhed med udsigt til alle sider. Jorden var af god bonitet til at kunne afkaste store foldudbyttetal. Desværre var der økonomisk krise i landet, men ved at spare kom vi ret hurtigt over denne.

Far blev interesseret i frøavl og dyrkning af tidlige kartofler. Det var en af fars største fornøjelser at vise bedriften rundt, ikke mindst en marktur kunne både være spændende og lærerig. I bygningerne var det svinene der havde hans hovedinteresse, men ellers var det en alsidig drevet gård, hvor landbruget gik godt og økonomien blev så gunstig at far efterhånden fik ombygget det meste af gården(det gamle Stenmosegård blev til et nyt Stenmosegård).

Pga. det nære forhold mellem familien på Stubagerhus og Stenmosegård kom de to familier ofte sammen og havde mange hyggelige og gode timer med hinanden. Fra begyndelsen var både morbror og far venstremænd, men i 30-ernes krise var de politisk ikke altid enige. Morbror blev retsstadsmand og far LS-mand. Bølgerne kunne sommetider gå lidt højt - også så højt at moster Stine måtte dysse ned på gemytterne.

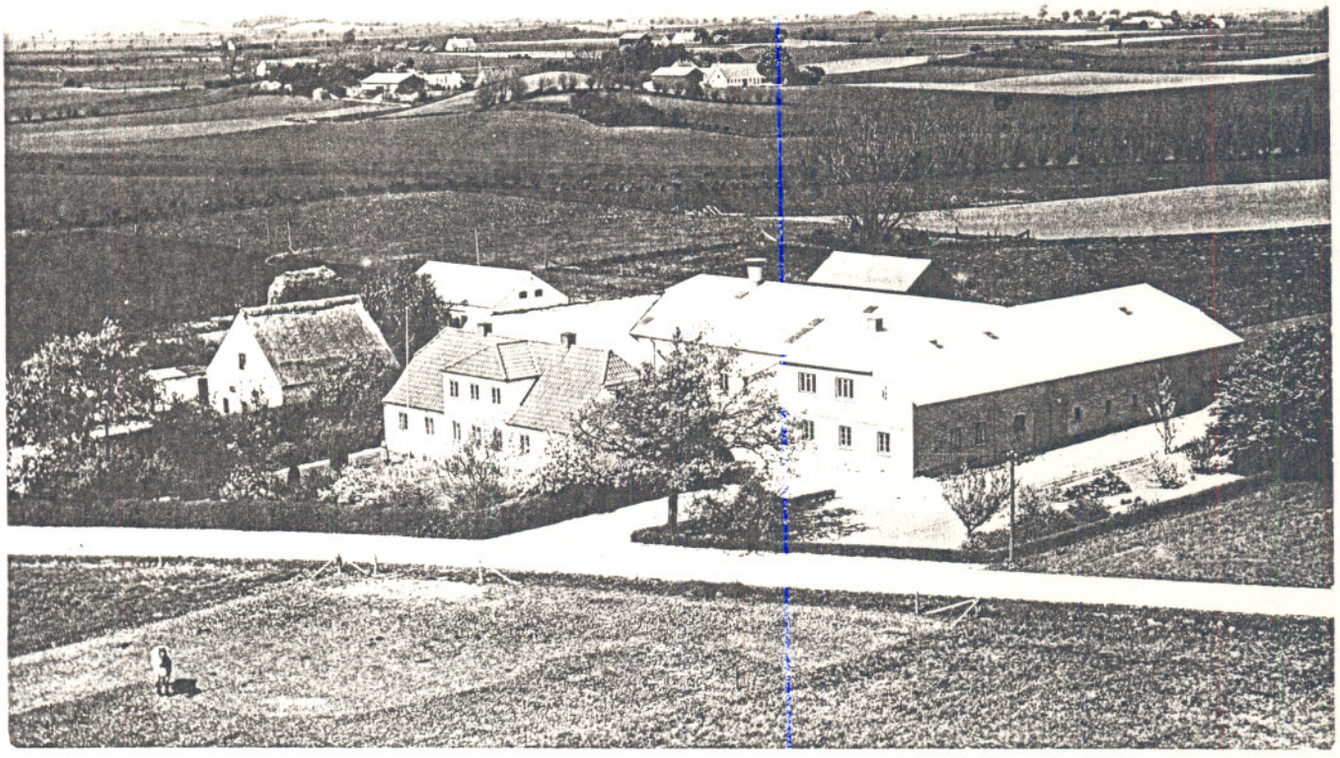

Det ny Stenmosegård

Også på Stenmosegård fik far tidlidsposter idet han bl.a. sad i mejeriets bestyrelse i mange år, ligesom han var med i friskolekredsen. Han var også kulturelt interesseret og på et tidligt tidspunkt lod os deltage i den grundtvigianske højskolebevægelse.

Derhjemme havde far flere interesser såsom kortspil, skak og han var god til højtlæsning. Kortspil tog en del af hans fritid, han lærte f.eks. os søskende at spille alle de forskellige spil lige fra Bedstemor med slag i til Loumbre. I mange år var det skik, at vi lærte et nyt spil. Desværre kunne far også godt spille højt spil til langt ud på morgenstunden. Dette bebrejdede vore to mostre ham og en tid talte de ikke så meget sammen. Måske er det også det, der har bevirket, at vi fire søskende ikke har fundet den store lidenskab i kortspil.

Med hensyn til højtlæsning gjalt det først og fremmest de gamle, kendte børnebøger som f.eks. Peters jul, H.C. Andersens eventyr, Bjørnsons fortællinger og Ingemands romaner. Far havde evnen til at levendegøre personerne, så vi blev modtagelige lyttere. Senere da vi blev større læste far også store sammenhængende fortællinger og romaner som f.eks. Tomas Olsen Lykkens, som bl.a. beskriver husmænds gårdmænds økonomiske vanskeligheder i 2o-erne og 3o-erne. De af gårdens medhjælpere som ønskede det deltog også i disse oplæsningstimer.

Den opdragelse vi fik var meget fri og byggede nærmest på at vi selv skulle finde ud af hvordan vi skulle opføre os. Fars motto for dette område var : Gør din pligt før du kræver din ret. Jeg tror vi fire søskende i høj grad har skønnet derpå og prøvet at efterleve det.

Stenmosegård blev altså, vort andet egentlige barndomshjem hvor vi 4 søskende har meget at sige tak for. Men et hjem varer ikke evigt først døde moster Stine den 28 januar 1945 og blev begravet på Tårnborg kirkegård. Dernæst døde Gerhard gift med Dagny født Andersen. De havde ellers købt en god gård på Ormslevmarken og fået 3 søde små piger. Selvfølgelig var tabet af Grehard for dem det vanskeligste at komme over, men også for far havde Gerhard betydet meget, for som far selv sagde, han var tros alt den eneste af os tre brødre, der blev rigtig landmand. De havde derfor altid noget at tale sammen om til fælles bedste. Dermed er ikke sagt at far undervurderede den uddannelse vi andre fik.

Moster Anna var den 3. i familien, der døde det skete 14 juni 1961 og hun blev begravet på Tårnborg kirkegård. Far følte sig nu meget ensom og det blev besluttet at han skulle ned til Asta og Viggo Henriksen i Himlingøje ved Vallø.

Kun kort tid var far der, han blev indlagt på Faxe sygehus hvor han døde den 31 oktober 1965. Fars bårе førtes til Tårnborg, hvor han blev begravet ved siden af mor og vore to mostre. Tårnborg kirke ligger smukt ved Korsør Nor, således at deres sidste hvilested ikke kan vælges bedre.

Moster Stine
Moster Anna
Far

EFTERSKRIFT

Dette var livsglimt og indtryk af familiens livsforløb. Selv om forløbet ikke var helt almindeligt skabte det grundlag for et godt hjem.

tak for det

Malling den 22 marts 1978